

Projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT *THE CIRCLE OF LIFE*

Leerlijn Muziek | Thema Verhalen | Groep 7 en 8 | Januari 2019

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Kijk ook even op de [Facebookpagina](#) van Cultuuronderwijs op zijn Haags voor meer informatie en het gebruikersplatform.
- ✓ Wanneer je dit project wilt koppelen aan taalonderwijs, dan is [via deze link](#) een begrippenlijst te vinden.

Inhoudsopgave

1. Informatie	1
2. Introductie	2
3. Oriëntatie	3
4. Opdracht: Afrikaanse taal en dans	6
5. Opdracht: Talking drums	9
6. Opdracht: The voice, dance and rhythms of Africa	13

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten.

Wat doen de leerlingen in dit project?

In dit project nemen we de leerlingen mee naar Afrika. Ze maken kennis met Afrikaanse muziek, een Afrikaans lied, een lied over Afrika en (Afrikaanse) ritmes. Ze ervaren dat dans, muziek en ritmes anders zijn dan in Europa. Via het lied *The Circle of Life* en de canon *Congo Boat Song* denken ze na over de wederkerigheid van het leven en de verschillende cycli. Ze onderzoeken de taal, ritmes en dansmoves van Afrika en hun eigen motoriek. Al improviserend komt een gezamenlijke compositie tot stand: een totaalpresentatie van alle muziek en dans die in het thema aan de orde is gekomen.

Waarom dit project?

The Lion King is één van de bekendste musicals. Het thema van het lied *The Circle of Life* biedt een opening om na te denken over 'de cirkel van het leven', de grote thema's zoals leven en dood; thema's die in ieders leven een rol spelen. De leerlingen ervaren dat mensen met een heel andere culturele achtergrond ook zingen, dansen en muziek maken en bespreken en ervaren de verschillen en overeenkomsten.

Houdingsdoelen

In dit project worden bij de introductie, oriëntatie en opdrachten kennis- en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen.

De leerling:

- toont zich nieuwsgierig en proactief;
- kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van een bezoek aan een voorstelling of de komst van een [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Benodigdheden

Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven.

In de [Toolbox muziek](#) vind je meer informatie over het bespelen van de instrumenten uit het schoolmuziekinstrumentarium. Daarnaast worden verschillende werkvormen verder uitgelegd.

Reflectievragen

De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling maakt kennis met Afrikaanse zang.

Vaardigheidsdoelen

De leerling kent het verschil tussen solozang en meerstemmig zingen.

Benodigdheden

- digibord
- [bijlage 1: mp3 'Unomathemba Ladysmith Black Mambazo'](#)
- ['Circle of Life' \(Engelstalige versie\)](#)
- ['Circle of Life' \(Nederlandstalige versie\)](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de volgende stappen:

1. Laat bijlage 1 (zie benodigdheden) horen. Stel de leerlingen de volgende vragen:
  - Hebben jullie een idee uit welk land deze muziek komt? (Afrika, deze groep komt uit Zuid-Afrika).
  - Waaraan kunnen jullie horen dat de muziek uit Afrika komt? (Solo en meerstemmig zingen, bijna vertellend zingen (heel anders dan de traditioneel Westerse muziek), andere taal.)
2. Laat de opening van *The Lion King* zien. Speel naar keuze de Engelse of de Nederlandse versie van 'The Circle of Life' af (zie benodigdheden). Vertel de leerlingen dat dit muziekproject over Afrika gaat en geef aan dat er verschillende onderdelen aan de orde zullen komen, zoals zingen, dansen en het spelen van ritmes/ritmische spelletjes.

3. Oriëntatie

Kennisdoelen

De leerling:

- kent het begrip 'canon';
- kent het begrip 'meerstemmigheid'.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan alle stemmen inzetten uit een driestemmige canon;
- herkent op welk woord uit de tekst de volgende inzet komt;
- zingt een lied in een andere taal dan het Nederlands.

Benodigdheden

- digibord
- [bijlage 2: 'Congo Boat Song' voor op het digibord](#)
- [bijlage 3: mp3 'Congo Boat Song' \(gezongen versie\)](#)
- [bijlage 4: mp3 'Congo Boat Song' \(instrumentale versie\)](#)
- [bijlage 5: 'Congo Boat Song' voor boomwhackers](#)
- boomwhackers C, E, F, G en A of klankstaven

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een [filosofisch gesprek](#). Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Kun je voorbeelden geven van een cyclus?
- Gelooft je zelf in iets? Welk geloof hebben jullie thuis? Ga je naar de kerk, moskee, synagoge? Hoe heeft het geloof invloed op jouw leven?
- Als iets altijd doorgaat, is er dan ergens een begin en een eind? Is iets dat nooit eindigt ooit begonnen?
- Wat betekent 'altijd doorgaan' voor 'het nu'?

Oriëntatieopdracht

De leerlingen gaan in deze opdracht de canon 'Congo Boat Song' zingen en begeleiden.

Let op: vertel van tevoren nog niet dat ze een canon gaan zingen.

Vorbereidende oefening

Doorloop de volgende stappen:

1. Laat de leerlingen hun eigen hartslag voelen. Zoek samen naar de plek waar je deze het beste kunt voelen: op je pols, in je nek of door je hand op je hart te leggen.
2. Als iedere leerling zijn eigen hartslag heeft gevonden, laat je de klas stil worden. Vraag de leerlingen om hun ogen dicht te doen en zich te concentreren op de eigen hartslag. Geef de leerlingen de opdracht om hun hartslag zachtjes mee te zeggen ("doem-doem") of te tikken.
3. Bespreek nu de verschillende tempo's van hartslagen door elkaar. Heb je iemand gehoord die misschien wel gelijk ging met jouw hartslag?
4. Voer een afsluitend gesprekje. Zonder ons hart kunnen wij niet leven. Onze hartslag is er altijd, hij is net als een ritme. Hij heeft een bepaald tempo, kan versnellen en weer vertragen, maar stopt nooit. Net als een cirkel heeft je hartslag geen begin en geen eind.
5. Bespreek: kennen de leerlingen muziek die alsmaar doorgaat, als een cirkel? Kijk of ze zelf op de canon komen.

Zingen van de 'Congo Boat Song'

Het zingen en begeleiden van het lied kan in gedeeltes aangeleerd worden, gedurende drie of vier momenten in de week. Bij de stappen die nodig zijn om het lied aan te leren hoef je niks voor te zingen. We maken altijd gebruik van luistervragen en de opname. Leer de canon op onderstaande manier aan.

Deel 1 (10 minuten)

1. Projecteer het lied 'Congo Boat Song' (bijlage 2) op het digibord.
2. Laat de leerlingen eerst één keer naar het lied luisteren (bijlage 3) en vraag wat er met de tweede zin gebeurt. Gaat de melodie daar omhoog of naar beneden? (Omhoog.) Laat de leerlingen nu alleen zin twee meezingen: 'Ah, oh, ah, oh'.
3. Laat het lied nog een keer horen en vraag of ze naar het volgende willen luisteren: In het lied wordt twee keer de tekst 'Keddem, kedee' gezongen. Wordt dit op dezelfde manier gezongen of op verschillende manieren? (Verschillend, de laatste keer wordt er op dezelfde toon gezongen en bij de eerste keer op verschillende tonen.)
4. Wie kan het ritme van 'Keddem, kedee' ritmisch klappen? Laat hen er eventueel nog een keer naar luisteren als dat nodig is.
5. Laat de leerlingen nu zowel de gedeeltes 'Keddem, kedee' als 'Ah, oh, ah, oh' meezingen.
6. Wie kan het eerste gedeelte van de zin uitspreken, tot 'Keddem kedee'? Laat het lied eventueel eerst nog een keer horen. De leerlingen herhalen de zin. Wie kan dit ritmisch uitspreken, zoals in het lied gebeurt? De leerlingen herhalen dit. Herhaal dit een aantal keren, net zolang totdat ze de zin goed beheersen.
7. Doe hetzelfde met de laatste zin: eerst uitspraak en dan ritmisch uitspreken.
8. Oefen nu het geheel. Herhaal het liedje een paar keer zonder onderbreking. Als je denkt dat de leerlingen het goed beheersen, zing je zelf niet meer mee. Dan kun je goed luisteren hoe de klas het zingt.

Deel 2 (10 minuten)

9. Zing het lied nog een keer met de klas.
10. De leerlingen weten inmiddels dat het een canon is. Vraag of ze kunnen horen bij welke zin en welk woord de tweede persoon inzet. (Bij 'Ah, oh'. Er staat ook een 2 boven de tekst. De tweede groep start vanaf dat moment vanaf het begin en er klinken dan twee verschillende zinnen door elkaar heen.)
11. Vraag aan de leerlingen om die tweede stem mee te zingen. De stem die op de cd begint is dan groep 1 en de klas is groep 2. Ze zingen het lied één keer in zijn geheel plus nog een keer regel 1.

12. Herhaal dit, maar verdeel de klas nu in twee groepen. De ene groep zingt vanaf het begin en de andere groep pas bij de tweede inzet.
13. Probeer dit nu ook te doen met de instrumentale versie (bijlage 4).

Deel 3 (10 minuten)

15. Zing het lied nog een keer eenstemmig met de klas.
16. Zing het lied nu nog een keer in canon zoals in deel 2, dus in twee groepen.
17. Laat de leerlingen nogmaals luisteren naar de gezongen versie. Met hoeveel verschillende groepen kan het lied maximaal in canon gezongen worden? (Met drie groepen. De vierde groep zingt dan eigenlijk weer met groep 1 mee.)
18. Verdeel de klas in drie groepen en zing het lied in canon. Geef aan wie er begint, wie er daarna inzet en wie er als laatste inzet. Groep 3 zet dus nog een zin later in, op de plek waar een 3 staat. Eventueel kun je de inzet als dirigent aangeven.

Deel 4 (15 minuten)

Bij de 'Congo Boat Song' voor boomwhackers kun je ervoor kiezen om alleen versie 1 of versie 1 en 2 aan te leren.

19. Laat bijlage 5 op het digibord zien en vraag hoeveel verschillende partijen er meespelen. (Drie, net als het maximale aantal partijen bij de canon.)
20. Zet nog een keer de 'Congo Boat Song' aan en klap mee in de maat (net als de hartslag). Dit is ook de manier (het tempo) waarop je gaat spelen op de boomwhackers. De boomwhackers spelen dus tegelijk met de klap.
21. Laat een paar leerlingen partij 3 (de C) meespelen bij het begin van het lied. De andere leerlingen klappen mee. Ze blijven de partij spelen totdat het lied is afgelopen of jij het stop zet.
22. Voeg de E en de G toe en herhaal.

Oefen nu versie 2:

23. Vraag aan de leerlingen wat het verschil is tussen versie 1 en 2. (In versie 2 blijven de tonen niet hetzelfde en komen de F en de A erbij). Vertel dat de boomwhackerpartij uit twee gedeeltes bestaat: twee keer vier tellen. Het eerste gedeelte kennen we al. In het tweede gedeelte verandert het en komen er nieuwe tonen bij.
24. Oefen de hele partij eerst los, zonder de opname. De acht tellen blijven ze herhalen totdat je een stopteken geeft. Tel vier tellen vooraf en vraag of de andere leerlingen willen meeklappen. **Let op:** de F en de A spelen in plaats van de E en de G (soms spelen leerlingen nog wel eens door).
25. Vraag op welk woord partij 1, 2 en 3 beginnen. (Op Ah **Sued'** em.) Op welk woord beginnen de nieuwe tonen A en F? (Bij **Ked-** dem.)
26. Voeg nu alles samen. Een gedeelte van de leerlingen speelt de boomwhackerpartij en de andere leerlingen zingen het lied. Je kunt daar uiteraard de opname bij gebruiken.
27. Mocht dit goed gaan, dan kun je het uiteraard ook in canon zingen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Vond je het moeilijk of makkelijk om je eigen hartslag te voelen? Waarom is een hartslag belangrijk?
- Was er iemand die een hartslag had met hetzelfde tempo als jij?
- Wat is de overeenkomst tussen een canon en het lied 'The Circle of Life'?

4. Opdracht: Afrikaanse taal en dans

In deze opdracht gaan de leerlingen een Afrikaans lied zingen en maken ze kennis met de taal Swahili en verschillende Afrikaanse dansmoves. Vervolgens gaan ze die kennis op hun eigen manier vertalen naar een eindpresentatie waarin zang en dans samenkomen.

Kennisdoelen	De leerling maakt kennis met de Afrikaanse taal en verschillende Afrikaanse dansmoves.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none"> • zingt een Afrikaans lied en leert verschillende Afrikaanse dansmoves; • verwerkt deze kennis in een presentatie en werkt daarbij met een vormschema.

Benodigheden

- digibord
- lied ['Jambo' \(versie 1\)](#)
- lied ['Jambo' \(versie 2\)](#)
- [dansclip 1](#)
- [dansclip 2](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Afrikaanse taal en dans

Vertel de klas dat ze naar een lied gaan luisteren dat in het Afrikaans wordt gezongen. Speel het begin van 'Jambo' (versie 1, zie benodigheden) af en vraag of de leerlingen willen kijken wat de woorden betekenen die in het lied voorkomen. In welke taal wordt er gezongen? (KiSwahili.) Zet het lied stil nadat het twee keer is gezongen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe vind je het om een lied in een andere taal te horen?
- Welke woorden heb je onthouden? Weet je nog wat ze betekenen?
- Vind je het een lastige taal?

Uitvoeren: Afrikaanse taal en dans

Deze opdracht kan op verschillende momenten in de week worden gedaan. Doorloop onderstaande stappen.

Deel 1

1. Laat het lied 'Jambo' (versie 1) nogmaals horen (twee keer en dan stopzetten) en vraag of de leerlingen willen luisteren naar de uitspraak van de woorden. Laat hen nog niet hardop meezingen.
2. Scroll nu door de tekst en vraag steeds of iemand in de klas het woord wil uitspreken. Bespreek daarbij gelijk de betekenis en laat de klas het woord hardop zeggen.

Jambo	=	Hallo
Jambo Bwana	=	Hallo meneer
Habari Gani	=	Hoe gaat het?
Msuri Sana	=	Heel goed
Wageni	=	Bezoekers
Mwakaribishwa	=	Jullie zijn welkom / We heten jullie welkom
Kenya jetu	=	Ons Kenya
Hakuna Matata	=	Er is geen probleem

- Welke woorden zijn makkelijk uit te spreken en mee te zingen? (Dit zullen de eerste twee woorden en de laatste zijn). Zet het lied nogmaals aan en laat de leerlingen deze woorden meezingen.
- Laat nu de gehele opname horen. Het lied wordt meerdere keren achter elkaar gezongen. De leerlingen kunnen dus geleidelijk aan steeds meer proberen mee te zingen.
- Wat gebeurt er in het laatste gedeelte van de opname? (Na de eerste twee zinnen krijg je een vraag-en-antwoordgedeelte. Het antwoord is elke keer: Hakuna Matata. Let op: dit wordt anders uitgesproken dan in de rest van het lied.)
- Zet het laatste gedeelte (vanaf 2:13) aan en vraag of de leerlingen het antwoord (Hakuna Matata) steeds willen meezingen.
- Het lied kan gedurende de week uiteraard nog een aantal keren gezongen/geoefend worden.

Deel 2

- In Afrika is niet alleen het zingen heel belangrijk, ook de dans vormt een belangrijk onderdeel van de cultuur. Vertel dat jullie een aantal Afrikaanse basismoves gaan leren.
- Zet dansclip 1 (zie benodigdheden) aan en probeer alle dansmoves mee te doen.
- Eventueel kan dit op een ander moment in de week herhaald worden.

Deel 3

- We gaan de dansmoves nog wat verder uitbreiden. Zet dansclip 2 (zie benodigdheden) aan en probeer ook deze dansmoves mee te doen.
- Eventueel kan dit op een ander moment in de week herhaald worden.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Zijn Afrikaanse dansmoves anders dan Nederlandse dansmoves? Waarin verschillen ze of komen ze overeen?
- Wat zijn typisch Afrikaanse moves?
- Hoe vind je het om deze dansmoves te leren?

Presenteren: Afrikaanse taal en dans

Zing allereerst het lied 'Jambo' met de hele klas en gebruik hiervoor versie 2 (zie benodigdheden). Bedenk vervolgens Afrikaanse dansmoves bij het lied. Houd daarbij de vorm van het hele lied in de gaten:

Lied	Tussenstuk (Net zo lang als het lied)	Lied 2x	Tussenstuk (Net zo lang als het lied)	Lied 4x	Laatste gedeelte/naspel (outro)
------	--	---------	--	---------	---------------------------------

Je kunt deze presentatieopdracht met de hele klas uitvoeren of de taken verdelen en in groepjes werken. Neem het eindresultaat eventueel op of presenteer het aan de school of een andere groep.

Optie 1: in groepjes werken

Maak negen groepjes van circa vier leerlingen en geef elk groepje één gedeelte van het lied. Laat het naspel achterwege. Zitten er minder kinderen in de klas, dan kun je ook alleen de liedgedeeltes (7x) verdelen en de tussenstukken gezamenlijk bedenken.

Optie 2: met de hele klas

Bedenk samen met de kinderen een vast patroon bij het lied en oefen dat met de klas. Doe vervolgens hetzelfde met het tussenstuk. Bij het eindspel/outro kan er eventueel geïmproviseerd worden, bijvoorbeeld door een paar leerlingen bij de vraag en het antwoord. Daarna kunnen andere leerlingen iets doen bij de volgende vraag-antwoord, enzovoort. De groep kan steeds 'Hakuna Matata' meezingen en daar een gezamenlijke beweging bij bedenken.

5. Opdracht: Talking drums

In deze opdracht onderzoeken de leerlingen verschillende Afrikaanse ritmes. Ze experimenteren met bewegingen en opdrachten die de links-rechtsmotoriek versterken. Een percussionist of drummer kan worden uitgenodigd om te helpen met het aanleren van een call-and-response-patroon en het spelen van diverse ritmes die passen bij *The Circle of Life*. De leerlingen experimenteren met het call-and-response-spel aan de hand van Afrikaanse djembé-ritmes. Hoe voer je die uit, hoe kun je die combineren met improvisaties tussendoor? Het resultaat is een presentatievorm waarin alle elementen aan bod komen.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent de begrippen 'call-and-response', 'improvisatie'/'improviseren' en 'vorm in muziek';
- maakt kennis met Afrikaanse ritmes en instrumenten.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- voert verschillende coördinatie oefeningen en ritmes uit;
- kan zelf een call bedenken en reageren op een call en improviseert ritmisch op een basisritme;
- Kan samenwerken met en luisteren naar andere leerlingen en voert zijn/haar deel van de compositie uit.

Benodigdheden

- djembés, cajons, bongo's, conga's, handtrommen (indien op school aanwezig)
- video [🔗 'Kneesy, Earsy, Nosey'](#) van Laurel & Hardy
- video [🔗 'Call & Answer' voorbeeld 1](#)
- video [🔗 'Call & Answer' voorbeeld 2](#)
- video [🔗 'The Hand Game'](#)
- [🔗 bijlage 6: mp3 'Basisbeat, puls, hartslag'](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Maak bij deze opdracht de volgende keuze: nodig een drummer of percussionist uit in de klas of doe het zelf.

Onderzoek: Talking drums

Bij het uitvoeren van Afrikaanse ritmes speelt handcoördinatie een grote rol. Doe daarom eerst wat opwarmingsoefeningen voor de coördinatie. Deze oefeningen kunnen op elk moment in de week worden gedaan, eventueel gekoppeld aan andere lessen of zomaar tussendoor. Je hoeft ze niet allemaal te doen, kies welke je leuk vindt, maar doe in ieder geval de laatste (met de L-R-patronen). Over het algemeen vinden leerlingen dit soort spelletjes leuk, maar laat het vooral niet te lang duren. Het doel is een bewustwording van links en rechts en de onafhankelijkheid van de handen.

Coördinatie-oefeningen

Toon het filmpje 'Kneesy, Earsy, Nosey' van Laurel & Hardy (zie benodigdheden). Vraag de leerlingen waarover het hier gaat. (Coördinatie tussen handen.) Daar zijn oefeningen voor, bijvoorbeeld de volgende:

- Maak tweetallen. Leerling 1 strekt de armen en kruist deze over elkaar. Hij vouwt vervolgens de handen in elkaar en draait ze naar binnen toe. De vingers zitten nu in elkaar gevouwen.

Leerling 2 gaat nu een vinger aanwijzen zonder deze aan te raken, leerling 1 moet die vinger proberen op te tillen. Draai daarna de rollen om.

- Probeer met je linkerhand een cirkel in de lucht te tekenen terwijl de andere hand een vierkant tekent. In de gymles hebben de leerlingen dat wellicht in het groot gedaan. In het klein is het veel moeilijker.
- Het handenspel. **Let op:** bekijk zelf van tevoren de video 'The Hand Game' (zie benodigdheden). Dit spel kun je het beste in een gymles doen.
- Schrijf onderstaande patronen op het bord. Laat de leerlingen tikken op hun schoot. Tel hierbij hardop "één, twee, drie, vier" en blijf dit doen terwijl zij op hun schoot tikken. L = links en R = rechts:
1 2 3 4
L – R – L – R, etc.
L – R – L – L, etc.
R – L – R – R, etc.
L – R – L – L – R – L – R – R, etc.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welke coördinatieoefening ging bij jou het beste?
- Welke coördinatieoefening vond je het moeilijkst? Waardoor komt dat denk je?
- Welke oefeningen kun je thuis oefenen?

Uitvoeren: Talking drums

Bij deze opdrachten kun je het beste steeds eerst op de benen laten tikken en daarna de instrumenten gebruiken (indien aanwezig op school). De les kan in drie delen worden opgesplitst.

Deel 1

1. Laat een stukje van de video 'Call and Answer' voorbeeld 1 (zie benodigdheden) zien. Bespreek: wat heeft de klas gezien en gehoord? (Voor- en nadoen.) Leg uit dat dit 'call-and-response' wordt genoemd. Iemand is de leider en speelt wat voor: dit noem je de call. De rest van de groep speelt na: dit noem je de response.
2. Kijk nog een keer naar het eerste gedeelte van het fragment. Vraag aan de leerlingen of ze kunnen horen wat de leider van de groep nog meer voor ritme/geluid maakt. (Hij tikt mee in de maat, speelt de hartslag, hij heeft waarschijnlijk belletjes om zijn been gedaan.) Is er iemand die het hoort en mee kan tikken met de belletjes? Doe dit eventueel allemaal door zachtjes mee te tikken op je benen.
3. Vraag of de leerlingen nu de response mee kunnen doen met de groep in het filmpje door op hun bovenbenen te tikken. Ze gebruiken beide handen, net als de mensen in de video. Zet het fragment nogmaals aan. Oefen dit eventueel een aantal keer.

Deel 2

4. Wanneer je ervoor hebt gekozen om in delen te werken, start dan met het filmpje van deel 1 om weer in te komen.
5. Nu gaan we dit zelf proberen. Zet bijlage 6 (de puls, zie benodigdheden) aan en laat iemand (jijzelf of een leerling die graag wil) een call spelen, de rest van de groep doet de response. Diegene kan één ritme bedenken of meerdere. **Let op:** alles wat bedacht wordt is goed! Dit doen we niet dagelijks, dus spreken we ook niet over 'fout'. **Tip:** sommige mensen vinden het lastig om ritmes te bedenken. Zij zouden in hun hoofd twee fruitsoorten aan elkaar kunnen koppelen om gevarieerde ritmes te krijgen. Oefen dit eventueel eerst hardop met de klas, zodat ze voelen wat er mogelijk is. Daarna doet

iedereen dit weer met zijn denkstem. Bijvoorbeeld:

- appel – banaan
  - sinaasappel – mango
  - kiwi – mandarijn
6. Laat iemand anders dit ook proberen. Uiteindelijk kun je een soort 'ritmeslang' door de klas maken. Iedereen bedenkt om de beurt één keer een ritme (call) en de klas herhaalt (response).

Deel 3

7. Zet de video 'Call & Answer' voorbeeld 2 (zie benodigdheden) klaar. Zeg dat de leerlingen nog niet mee mogen doen maar eerst gaan kijken. Wat is er anders dan de vorige video? (De puls/hartslag is nu veranderd in een basisritme. Die klinkt als: Peer – en Mango.) Wat is er hetzelfde? (Call-and-response.)
8. Zet de opname nogmaals aan (vanaf 0:40) en speel allemaal het basisritme mee op je benen. Probeer daar nog even mee door te gaan, ook als de andere twee personen ritmes gaan bedenken. Lukt het om niet in de war te raken en met de andere spelers mee te gaan doen?
9. Zet de opname nogmaals aan (vanaf 0:40) en vraag of de leerlingen nu met de response mee willen doen.
10. Maak twee groepen. Laat de ene groep meedoen met de basisbeat en de andere met de response.
11. Probeer dit nu ook zonder de opname. Eén leerling speelt het basisritme op een trom, een andere leerling bedenkt een call en de rest van de groep speelt de response.
12. Voeg nu het element 'improvisatie' toe. Leg uit dat dit 'zelf verzinnen' betekent. De klas speelt zachtjes het basisritme op de benen (Peer – en Mango) en de leerkracht of een leerling speelt nu op een trom een reeks van ritmes achter elkaar, alsof je meerdere fruitsoortcombinaties aan elkaar plakt. **Let op:** improviseren is altijd goed! Niemand weet wat je gaat spelen dus kan het ook niet 'fout' zijn. Wel is het belangrijk dat de improvisator goed naar de basisbeat luistert en in dat tempo iets bedenkt.
13. Laat nu meerdere leerlingen improviseren. Je kunt een 'improvisatieslang' door de klas laten gaan. De ene helft speelt het basisritme, de andere helft gaat om de beurt improviseren. Wissel het daarna om.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe ging het naspelen van een ritme (de call)?
- Is het makkelijk om zelf een ritme te bedenken, om te improviseren? Waarom wel of niet?

Presenteren: Talking drums

Bedenk samen met de groep een presentatievorm. Er zijn vele variaties mogelijk en het mag zo lang zijn als gewenst. Hieronder vind je een voorbeeld. Uiteraard kunnen jullie ook de canon 'Conga Boat Song' gebruiken. Probeer een aantal vormen uit totdat de vorm is gevonden die het beste bij de klas past.

Zing 'Jambo' (eventueel met dans en het basisritme).	Laat het basisritme doorgaan als het lied is afgelopen.	Call-and-response (8 keer).	Laat het basisritme doorgaan.	Improvisatie door solist of solisten (eventueel samen met solodans).	Laat het basisritme doorgaan	Call-and-response (8 keer).	Laat het basisritme doorgaan en zing en dans nogmaals 'Jambo'.
--	---	-----------------------------	-------------------------------	--	------------------------------	-----------------------------	--

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Is het gelukt om een vorm, een compositie te bedenken?
- Hoe is het voor jou om met een bepaalde vorm/compositie te werken?

6. Opdracht: The voice, dance and rhythms of Africa

In deze laatste opdracht staat het bedenken, oefenen en presenteren van een complete performance centraal. Eventueel kan de performance 'aangekleed' worden met behulp van extra attributen of door kledingafspraken te maken. De leerlingen spreken van tevoren duidelijk af wie de basisbeat speelt, wie de call gaat geven, wie de improvisaties gaan doen en wie er eventueel dansen.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent de begrippen 'call-and-response', 'improvisatie'/ 'improviseren' en 'vorm in muziek';
- maakt kennis met Afrikaanse muziek, ritmes en dans.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- reageert op of bedenkt een call en improviseert ritmisch op een basisritme;
- zingt een Afrikaans lied en kan bijpassende dansbewegingen bedenken die aansluiten bij het thema;
- kan samenwerken met en luisteren naar andere leerlingen en voert zijn deel van de compositie uit.

Benodigdheden

- djembés, cajons, bongo's, conga's en handtrommen (indien op school aanwezig)
- eventuele attributen om de presentatie aan te kleden
- begeleiding/mp3 van het eventueel te gebruiken lied

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Aan het eind van deze opdracht staan evaluatievragen die betrekking hebben op het hele project.

Onderzoek: The voice, dance and rhythms of Africa

Doorloop de volgende stappen:

1. Bepaal met elkaar de vorm van de eindpresentatie.
2. Verdeel de klas in vier groepen. Uiteraard zijn er altijd kinderen die én kunnen zingen én de basisbeat kunnen spelen. Dat kan natuurlijk ook!
  - Groep 1: zanggroep.
  - Groep 2: dansgroep
  - Groep 3: drie of vier kinderen die de basisbeat spelen
  - Groep 4: call-and-response-groep (spreek af wie de call en wie de improvisatie doet)
3. Oefen alle onderdelen apart.
4. Spreek af of er nog extra attributen en/of kledingafspraken nodig zijn voor de presentatie.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat vinden jullie van de uiteindelijke vorm die gekozen is?
- Past het ook bij 'The Circle of Life'? Waarom wel of niet?

Uitvoeren: The voice, dance and rhythms of Africa

Oefen de presentatie nu in zijn geheel. Maak er eventueel een nog completer verhaal van. Breid de

presentatie eventueel uit met het gebruik van beelden, bijvoorbeeld van de leerlingen aan het werk, beelden van Afrika en/of beelden die de leerlingen zelf verzameld hebben.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Werkt jouw groep goed samen? Helpen jullie elkaar? Hebben jullie goed met elkaar geïmproviseerd?
- Kun je doen wat je wilde doen? Wat wel en wat niet?

Presenteren: The voice, dance and rhythms of Africa

Presenteer de uiteindelijke compositie. Een uitvoering als deze is bij uitstek geschikt om aan een publiek te presenteren; aan andere klassen en/of ouders. De uitvoering zou zelfs een onderdeel kunnen zijn van de afsluiting van het jaar van groep 8.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Was je tevreden over het eindresultaat? Wat ging goed, wat kon beter?
- Ben je gespannen voor een uitvoering? Hindert dat of geeft het juist extra kracht? Hoe ga je daarmee om?
- Hoe reageerde het publiek op de uitvoering?

Evalueren

Bespreek met de leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen.

- Hoe vond je het om te werken aan dit Afrikaanse project?
- Wat vond je heel leuk? Waarom?
- Wat vond je minder leuk? Waarom?

